

Verksamhetsrevisorernas revisionsberättelse för SFS verksamhetsår 2016-2017

Verksamhetsrevisorerna i SFS

Normalt väljs två revisorer med ett mandat om ett år tillsammans med två rangordnade ersättare. Eftersom en av revisorerna under det här året har entledigat sig har den ersatts av Johan Wester. Detta skedde strax innan SFSFUM våren 2017.

SFS verksamhetsrevisorer ska granska SFS verksamhet i allmänhet, och styrelsen i synnerhet. I ett företag hade även den verkställande direktören granskats. I SFS finns det istället en ledningsgrupp med ett arbetande presidium och en kanslichef. Eftersom deras beslut kan vara en viktig del av organisationens arbete under ett år, är det även naturligt att vår granskning omfattar även ledningsgruppen.

Utöver granskning är verksamhetsrevisorerna ett visst stöd till olika delar av SFS. Det kan exempelvis vara att ge råd och att administrera per capsulam-beslut. Verksamhetsrevisorerna gör även bedömningar angående sekretess på styrelsehandlingar och är ett stöd vid stadgetolkning.

Vissa delar av revisionen återkommer varje år och vissa delar är punktinsatser. Därför kan det skilja sig mellan åren vad verksamhetsrevisorerna fokuserar på. Vi har kontrollerat att stadgan och de beslut som SFS fullmäktige fattat har följts. Vi har även granskat SFS förvaltning och den interna kontrollen. Fullmäktige kan besluta om särskilda områden som ska granskas, men utöver det är det vi revisorer själva som gör den bedömningen. Om vi exempelvis får information från en medlemskår att något inte har skötts korrekt eller om vi har frågor angående ett styrelsebeslut, kan det leda till en närmare granskning.

Vi har genomfört revisionen huvudsakligen genom att närvara vid styrelsemöten under verksamhetsåret och SFSFUM 2017, genom intervjuer och samtal med styrelsemedlemmar, övriga förtroendevalda, anställda i organisationen och representanter för medlemskårer samt genom att granska protokoll från styrelsemöten.

Som verksamhetsrevisorerna för 2015-2016 så klokt påpekade kan en sådan här revisionsberättelse lätt ge ett dystert intryck eftersom den i praktiken mest tar upp problem. Det är därför värt att påpeka att det mesta som styrelsen under året har gjort har varit bra och korrekt.

Revisionsberättelsen fokuserar på fyra problemområden som vi anser behöver belysas.

Arbetsmiljö

I organisationen har arbetsmiljön varit dålig under en lång tid. Detta har i praktiken varit en ständigt återkommande punkt i kanslirapporterna från våren 2015 till våren 2016. Det har även nämnts i en del av presidierapporterna. En liknande beskrivning har vi fått när vi har intervjuat styrelsemedlemmar och anställda, där det framkommit att det funnits risk för arbetsrelaterad ohälsa bland anställda och förtroendevalda. Vi vill här poängtera att det inte är vår sak att gå in och utreda orsakerna bakom den dåliga arbetsmiljön eller enskilda personalärende; för oss som revisorer räcker det att konstatera att arbetsmiljön har varit dålig. Som arbetsgivare har SFS ett ansvar att arbeta proaktivt såväl som reaktivt med arbetsmiljöfrågor. Detta arbete ska även dokumenteras. Det är styrelsen som bär det yttersta arbetsgivaransvaret, även om styrelsen valt att delegera de flesta av de uppgifterna till kanslichefen.

Vi bedömer att det inom SFS har saknats rutiner och kunskap kring dessa frågor. Det har gjorts ett arbete under året, men de konkreta arbetsmiljöfrämjande åtgärderna har gjorts främst efter halvårsskiftet. Detta borde inletts tidigare.

En annan fråga som kommit upp under året som handlar om SFS som arbetsgivare, är rekryteringen av nya tjänster. En stor del av de tjänster som rekryterats under året har inte utlysts, utan har tillsatts utan vidare rekryteringsprocesser. Vi varken kan eller bör uttala oss om exakt hur dessa processer har gått till, men SFS som arbetsgivare bör vara medvetna om att sådana tillvägagångssätt kan skapa missnöje och ryktesspridning bland medlemskåren. Sådana rykten kan även påverka en redan ansträngd arbetsmiljö.

Omorganisation

På kanslinivå har det skett ett organisationsarbete under cirka två års tid. Det inleddes med ett utvecklingsarbete gällande IT- och ekonomifrågor runt årsskiftet 2015-2016, men har utvecklats till att i praktiken inkludera hela SFS verksamhet. Detta har motiverats av de arbetsmiljöproblem som beskrivits ovan. Storleken på kansliet har minskats kraftigt och inriktningen på verksamheten har ändrats.

Arbetet med detta har varit en central styrelsefråga under året. Dock saknas det tydlig dokumentation kring vad som har gjorts, varför det har gjorts, vilka beslut som har fattats och var besluten har fattats.

Externa projekt

Ett av de tydligaste besluten som gjordes under året var att avveckla de externa projekten. Dels genom att inte förnya Bästa Festen för ett tredje år och dels genom att inte söka nya projekt under året. För de besluten har man anfört samma skäl som ovan, samt att det i vissa fall helt enkelt inte varit möjligt att genomföra projekt eftersom personal och kompetens har saknats i organisationen.

SFS fullmäktige beslutade inför året att externa projekt var en uppgift för organisationen och att de skulle syfta till att stärka ekonomin och det politiska arbetet. Mer specifikt beslutade fullmäktige bland annat att Bästa Festen skulle genomföras i ett tredje och sista år och att styrelsen skulle hitta och besluta om nya externa projekt för framtiden.

Under året beslutade SFS styrelse att istället avveckla Bästa Festen efter det andra året. I konkretiseringen av verksamhetsplanen finns inte heller någon punkt om att söka nya externa projekt. Detta är alltså beslut som direkt går emot vad fullmäktige beslutat, och det är upp till fullmäktige att godta de skäl som anförts för det.

Sammanfattande bedömning av ovanstående tre punkter och den interna kontrollen SFS som organisation ska arbeta enligt de beslut som fullmäktige fattar om inte det finns särskilda skäl för att göra annorlunda. Det kan exempelvis vara ändrade förutsättningar från omvärlden eller ny information som framkommer som tvingar fram omprioriteringar. Dålig arbetsmiljö är ett typiskt exempel på en sådan fråga. SFS styrelse har därför i viss mån varit tvingad att vidta åtgärder. Alternativ, val och processer borde dock ha dokumenterats bättre. På grund av detta är det svårt att i efterhand bedöma om de val som gjordes var rimliga och om de stod i proportion till problemen. Det står dock klart att arbetsmiljöproblemen var mycket stora.

Styrelsen i en organisation har ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig. De måste se till att det finns rutiner och processer för att säkerställa att det som är beslutat blir gjort och att det blir gjort på rätt sätt. I många organisationer är styrelsemedlemmar aktiva under längre än ett år. Eftersom SFS styrelsemedlemmar ofta bara sitter på sin post under ett år är det därför även viktigt att det finns ordentlig överlappning i dessa rutiner och överlämning av information.

Problem måste fångas upp mycket tidigare och åtgärdas innan de kan eskalera. I det här fallet borde tidigare styrelser ha säkerställt att det fanns ett systematiskt arbetsmiljöarbete i organisationen. Om problemen var stora innan verksamhetsåret började skulle tidigare styrelser ha vidtagit åtgärder, såsom att göra plats i verksamhetsplan och budget för att ta tag i problemen. Styrelsen måste även arbetsleda och kontrollera ledningsgruppen för att säkerställa att åtgärder sätts in i tid och situationen inte tillåts eskalera.

I och med att styrelsen gjorde bedömningen att så pass stora åtgärder krävdes så pass tidigt i verksamhetsåret borde de även ha väckt frågan om det behövdes ett extrainsatt fullmäktigemöte. Vi förstår dock att de stora praktiska problemen med ett extrainsatt fullmäktigemöte gör det svårt att genomföra.

Hantering av budgetram

Ett av de styrdokument som SFS fullmäktige beslutar om är en budgetram. När den stora stadgerevideringen gjordes 2014 framhölls det att stadgan inte behövde vara detaljreglerande. Istället föreslogs det att detaljfrågor kunde regleras genom andra styrdokument eller beslut. Det är därför inte fastslaget i stadgan exakt hur detaljerad budgetramen ska vara eller vad den ska innehålla. Det finns inte heller några begränsningar av detaljer den inte får innehålla.

Eftersom SFS fullmäktige är organisationens högst beslutande organ kan fullmäktige besluta om en budgetram i den form som fullmäktige själva bestämmer, och det är den ramen som styrelsen ska arbeta inom. De senaste åren har budgetramen bestått av ett antal poster där varje post är en del av organisationen (som exempelvis kansliet) eller ett projekt. Styrelsen kan därför inte frångå de olika budgetposterna. Däremot får styrelsen givetvis besluta om en mer detaljerad budget så länge den håller sig inom varje budgetpost, men de kan inte omprioritera mellan posterna. I varje fall inte i normalfallet.

När styrelsen beslutade om sin delegationsordning har de gett presidiet och kanslichefen rätt att göra omfördelningar om 200 000 kr respektive 150 000 kr per verksamhetsår. Eftersom styrelsen inte har rätt att göra den omfördelningen kan de inte heller delegera den rätten.

Under styrelsemötet 1 juni 2017 beslutade styrelsen även att ge ledningsgruppen rätt att innan den 1 juli göra en omfördelning av nästa års ekonomiska ramar.

Eftersom SFS fullmäktige normalt bara sammanträder en gång per år kan det uppstå situationer när SFS styrelse måste omprioritera ekonomin på samma sätt som de kan behöva omprioritera i verksamhetsplanen. Orsakerna till en sådan omprioritering bör dock inte vara kända redan när fullmäktige fattar sitt beslut. Det kan exempelvis vara förändrade statsbidrag eller en omorganisation av kansliet. De bör även tydligt presenteras för medlemmarna innan beslutet fattas, så att det åtminstone finns möjlighet för medlemskåren att framföra synpunkter.

Omfördelningsdelegationen den 1 juni är problematisk av flera anledningar. Av beslutsförslaget framstår det delvis som ett försök att ta en annan inriktning än den som medlemmarna nyss beslutade om på SFSFUM. Den diskussionen borde därför främst ha förts där, inte på ett styrelsemöte två veckor senare. Formerna för delegationen är också märkliga. Dels för att det inte finns någon begränsning i summor eller syfte med beslutet och dels för att det ska vara klart den 1 juli men inte återrapporteras förrän på det tredje styrelsemötet. Rimligtvis borde den tillträdande styrelsen direkt informeras om beslutet.

Den omfördelning som faktiskt gjordes ger ingen anledning för kritik. Den medför en minskning av det förväntade underskottet och verkar vara anpassad efter SFS verksamhet. Dessutom har

medlemskårerna fått möjlighet att återkoppla. Därför finns det ingen anledning att misstänka att SFS som organisation har tagit skada av omfördelningsdelegationen.

Sammanfattande bedömning

Under verksamhetsåret 2016-2017 har SFS haft en styrelse som till viss del har tvingats hantera jobbiga situationer. Den bedömning vi gör är att organisationen bör dra lärdom av året för att försöka förhindra liknande problem i framtiden. Vi har dock inte sett några tecken på att SFS som organisation har tagit skada av de fyra områden vi beskrivit ovan. Den kritik vi riktar är främst mot att det är svårt att i efterhand utvärdera vad som hänt. Däremot anser vi att den grundläggande arbetsmiljöproblematiken som SFS haft har krävt åtgärder. Styrelsens agerande under året framstår därför rimligt på det stora hela.

Vi föreslår därför att SFS styrelse för verksamhetsåret 2016-2017 beviljas ansvarsfrihet.

SFS fullmäktige våren 2017

Den 12-14 maj samlades medlemskårerna i Linköping för sitt årliga möte. Överlag gick mötet bra utan några större missöden. Vi vill särskilt framhålla att mötespresidiet hanterade stadgerevideringen väl genom att de först tog upp frågan om Doktorandkommittén. Eftersom många andra yrkanden baserades på det beslutet gjordes det en paus i stadgefrågan och andra punkter togs i plenum samtidigt som sekreterare, styrelse och delegater fick möjlighet att snabbt sortera ut yrkanden som inte längre var relevanta och justera sådana som skulle vara kvar.

Några rekommendationer är att styrelse och medlemmar går igenom arbetsordningen i god tid innan mötet för att skriva eventuella förslag på revideringar. Systemet för personval skulle behöva utvecklas en del. Som det är nu görs valberedningsvalet på ett tidskrävande sätt med röstsedlar. Det skulle vara en fördel om ett enhetligt sätt för personval med flera kandidater kunde implementeras i VoteIT. Det skulle även vara bra om presentationen av kandidater strukturerades upp, speciellt för dem som väljer att kandidera på plats. En lösning skulle vara att ha en del av de första dagens åsiktstorg där kandidater och delegater kunde träffas.

En annan utvecklingspunkt kan vara att innan mötet informera om hur mötet går till. Speciellt processen med åsiktstorg, jämkningar och beslut i plenum går till. För nya delegater, särskilt om det är en helt ny medlemskår, kan det vara nyttigt att redan innan förstå vikten av åsiktstorgen.

Slutligen vill vi starkt uppmuntra styrelse och medlemskårer att tänka igenom hur ni ser på SFS budgettram och processen kring den. Vilken detaljnivå ska den ligga på? Ska det finnas möjligheter för omfördelningar, och i så fall hur stora? Diskussioner kring dessa frågor de senaste åren visar att det är laddade och viktiga frågor och det skulle vara bättre i längden om organisationen kunde nå en samsyn kring budgetprocessen.

SFS Verksamhetsrevisor för 2016-2017

Micaela Kedhammar

Johan Wester